

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติรับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการรับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ

เหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบัน ได้มีบุคคลที่มีความประสงค์จะแปลงเพศ รวมถึงได้มีบุคคลที่เข้ารับการผ่าตัดแปลงเพศแล้วเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความหมายรับรองสิทธิของบุคคลดังกล่าว ส่งผลให้ต้องประสบปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเลือกปฏิบัติ ความปลอดภัยในการดำรงชีวิตตามเพศสภาพ การประกอบอาชีพ การใช้คำนำหน้านาม ตลอดจนการทำนิติกรรมต่างๆ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในทางเพศ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางสังคม จะกระทำมิได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรับรองสิทธิของบุคคลผู้ได้รับการแปลงเพศแล้วจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....รับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ พ.ศ.

ร่าง

พระราชบัญญัติ

รับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ

พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการรับรองสิทธิเกี่ยวกับบุคคลหลังการแปลงเพศ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ศัลยกรรมแปลงเพศ” หมายความว่า การผ่าตัดผู้ที่มีความผิดปกติของการรับรู้เพศ โดยวิธีการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศเพื่อเปลี่ยนเพศชายให้เป็นเพศหญิง หรือ ให้เปลี่ยนเพศหญิงเป็นเพศชาย

“คำรับรอง” หมายความว่า หนังสือซึ่งออกโดยแพทย์ผู้ทำคำรับรอง โดยระบุความเห็นว่าคุณค่าของผู้ขอเข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศนั้น มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศ

“แพทย์ผู้ทำคำรับรอง” หมายความว่า คณะแพทย์ที่มีอำนาจในการทำคำรับรองการแปลงเพศของบุคคลที่มีความประสงค์จะแปลงเพศ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การแต่งตั้งแพทย์ผู้ทำคำรับรองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....

“ผู้ยื่นคำขอ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการรับรองจากแพทย์ผู้ทำคำรับรอง และได้เข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศโดยสมบูรณ์แล้ว

“การจดทะเบียน” หมายความว่า การจดทะเบียนข้อความลงในทะเบียน เพื่อความสมบูรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนท้องที่ นายทะเบียนจังหวัด หรือนายทะเบียนกลาง ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน เพื่อเปลี่ยนแปลงเพศได้ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์ โดยได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม เว้นแต่การบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือมีอายุตั้งแต่ยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป

(๓) เข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศโดยสมบูรณ์แล้วตามข้อบังคับแพทยสภา และได้รับการรับรองจากแพทย์ผู้ทำคำรับรองว่าเป็นบุคคลที่สมควรเปลี่ยนแปลงเพศ

มาตรา ๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ และมีความประสงค์จะจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนท้องที่ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศให้แก่บุคคลผู้ยื่นคำขอ

การปฏิบัติการตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ หญิงซึ่งได้รับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศเพื่อเปลี่ยนให้เป็นเพศชาย และได้รับการจดทะเบียนตามมาตรา ๕ แล้ว จะต้องเปลี่ยนคำนำหน้านามว่า “นาย” และให้นายทะเบียนดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ให้โดยทันที

ชายซึ่งได้รับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศเพื่อเปลี่ยนให้เป็นเพศหญิง และได้รับการจดทะเบียนตามมาตรา ๕ แล้ว จะต้องเปลี่ยนคำนำหน้านามว่า “นางสาว” และให้นายทะเบียนดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ให้โดยทันที

หญิงหรือชายตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง มีสิทธิที่จะขอทำบัตรใหม่หรือเปลี่ยนบัตรตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน

๑ ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

การปฏิบัติการตามมาตรา นี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗ เมื่อบุคคลใดได้รับการจดทะเบียนตามมาตรา ๕ และเปลี่ยนคำนำหน้านามตาม มาตรา ๖ เรียบร้อยแล้ว ให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามเพศที่แปลง นับตั้งแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนและเปลี่ยนคำนำหน้านามแล้วทุกประการ

มาตรา ๘ ในกรณีที่ชายหรือหญิงที่ได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศตามพระราชบัญญัตินี้ แล้ว และมีความประสงค์จะจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศของชายหรือหญิงให้กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทราบก่อนการ จดทะเบียนสมรส และคู่สมรสทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงการยินยอมที่จะจดทะเบียนสมรสกันโดยเปิดเผยต่อหน้า นายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย

การสมรสที่ฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง เป็นโมฆะ

ให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๙๖ มาตรา ๑๔๙๗/๑ มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา ๑๕๐๐ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๙ บุคคลผู้เข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้ บังคับ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศและเปลี่ยนคำนำหน้านามตาม พระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการ รับจดทะเบียน หรือกำหนดกิจการอื่น เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ ของร่างพระราชบัญญัติรับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากในปัจจุบันบุคคลที่มีความประสงค์จะแปลงเพศมีเป็นจำนวนมาก รวมถึงได้มีบุคคลที่เข้ารับการผ่าตัดแปลงเพศแล้วเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน แต่ยังไม่มีความหมายรับรองสิทธิของบุคคลดังกล่าว ส่งผลให้ต้องประสบปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเลือกปฏิบัติ ความปลอดภัยในการดำรงชีวิตตามเพศสภาพ การประกอบอาชีพ การใช้คำนำหน้านาม ตลอดจนการทำนิติกรรมต่างๆ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในทางเพศ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางสังคม จะกระทำมิได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรับรองสิทธิของบุคคลที่ได้รับการแปลงเพศแล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ ร่างพระราชบัญญัตินี้ประกอบด้วยบทบัญญัติรวม ๑๐ มาตรา

๒.๒ กำหนดให้บุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์ โดยได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม เว้นแต่การบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือมีอายุตั้งแต่ยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่ได้เข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศโดยสมบูรณ์แล้วตามข้อบังคับแพทยสภา และได้รับคำรับรองจากแพทย์ผู้ทำคำรับรองว่าเป็นบุคคลที่สมควรเปลี่ยนแปลงเพศ สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน เพื่อเปลี่ยนแปลงเพศได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔)

๒.๓ กำหนดให้บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศ และมีความประสงค์จะจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เมื่อนายทะเบียนท้องที่พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนท้องที่ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศให้แก่บุคคลผู้ยื่นคำขอ (ร่างมาตรา ๕)

ต้นฉบับร่างพระราชบัญญัติ.....รัฐธรรมนูญแห่งการแปลงเพศ พ.ศ.

๒.๔ กำหนดให้หญิงซึ่งได้รับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศเพื่อเปลี่ยนให้เป็นเพศชาย และได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศแล้ว จะต้องเปลี่ยนคำนำหน้านามว่า “นาย” และให้นายทะเบียนดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ให้โดยทันที (ร่างมาตรา ๖) และชายซึ่งได้รับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศเพื่อเปลี่ยนให้เป็นเพศหญิง และได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศแล้ว จะต้องเปลี่ยนคำนำหน้านามว่า “นางสาว” และให้นายทะเบียนดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ให้โดยทันที (ร่างมาตรา ๖ วรรคสอง) โดยหญิงหรือชายซึ่งได้รับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศแล้ว มีสิทธิที่จะขอทำบัตรใหม่หรือเปลี่ยนบัตรตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน (ร่างมาตรา ๖ วรรคสาม)

๒.๕ กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการศัลยกรรมแปลงเพศ ซึ่งได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศ และเปลี่ยนคำนำหน้านามตามเพศที่แปลงแล้ว โดยสมบูรณ์แล้วมี สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบตามเพศที่แปลงนับตั้งแต่วันที่ได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศ และเปลี่ยนคำนำหน้านามตามเพศที่แปลงแล้วทุกประการ (ร่างมาตรา ๗)

๒.๖ กำหนดให้ชายหรือหญิงที่ได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว และมีความประสงค์จะจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศของชายหรือหญิงให้กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทราบก่อนการจดทะเบียนสมรส และคู่สมรสทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงการยินยอมที่จะจดทะเบียนสมรสกันโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย ทั้งนี้การสมรสที่ขาดความยินยอมของคู่สมรสให้ถือว่าเป็นโมฆะ และให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๙๖ มาตรา ๑๔๙๗/๑ มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา ๑๕๐๐ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๘)

๒.๗ กำหนดให้บุคคลผู้เข้ารับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศและเปลี่ยนคำนำหน้านาม สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเพศและเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๙)

๒.๘ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนกับออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการรับจดทะเบียน หรือกำหนดกิจการอื่น เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๐)